

Συναντήσεις

υποψηφίων διδασκόντων 2026

Δευτέρα 25 Μαΐου 2026

Κτήριο Κ4 ισόγειο_ Αίθουσα Συνεδριάσεων

NeArCiCu

TUC LAB

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

12.50 Συναντήσεις υποψηφίων διδασκόντων σε θέματα νεοελληνικής αρχιτεκτονικής, πόλης & πολιτισμού. Το πλαίσιο και ο σκοπός.
Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη

ΜΕΡΟΣ Α' : Έρευνες σε αρχαία ελληνών αρχιτεκτόνων

13.00 Γιάννος Λιόφαγος

«Από το μεμονωμένη νοσηλευτικό κτήριο στην αστική νοσηλευτική νησίδα: η συμβολή του αρχιτέκτονα Ιωάννη Ανδρ. Αντωνιάδη (1890-1977)»

13.20 Δημήτρης Γρηγορίου

«Η συνεργασία του Κοσμά Ξενάκη με το Γραφείο Δοξιάδη και η παράλληλη ωρίμανσή του εικαστικού του λόγου (1957-72)»

13.40 Κουρουπάκη Ματένια

««Οι πολυκατοικίες του Ορέστη Μάλτου: συμβολή στη μελέτη της αστικής μεσο/μεταπολεμικής μοντέρνας πολυκατοικίας στην Αθήνα (1934 – 1954)»

14.00 Συζήτηση

Διάλειμμα

ΜΕΡΟΣ Β' : Έρευνες για τη Νεοελληνική Πόλη

14.20 Αγγέλα Σβορώνου

«Οι φωτογραφικές απεικονίσεις του ανεπίσημου τοπίου της Αθήνας κατά την περίοδο 1880-1940»
Σύντομη παρουσίαση της διατριβής.

15.00 Γιάννης Στεφάνου

«Οχυρώνοντας τις ακτές: σκυρόδεμα, πρότυπα και μορφές»

15.20 Συζήτηση

Συμπεράσματα

ΜΕΡΟΣ Α΄

Έρευνες σε αρχεία ελλήνων αρχιτεκτόνων

Γιάννος Λιόφαγος

«Από το μεμονωμένο νοσηλευτικό κτήριο στην αστική νοσηλευτική νησίδα: η συμβολή του αρχιτέκτονα Ιωάννη Αντωνιάδη (1890-1977)»

Θεραπευτήριον «Ο Ευαγγελισμός» - αρχιτέκτων Ιωάννης Αντωνιάδης

©Αρχειο Ι. Αντωνιάδη

Κατά την μεταπολεμική ανασυγκρότηση της χώρας, ο τομέας της υγείας και της πρόνοιας κατείχε κεντροβαρικό ρόλο στις πολιτικές ανόρθωσης ειδικότερα στις νοσηλευτικές εγκαταστάσεις. Στην προσπάθεια αυτή η συμβολή του σχεδίου Μάρσαλ υπήρξε καθοριστική. Νέα νοσοκομεία κτίζονται αλλά και πολλά υφιστάμενα επεκτείνονται και βελτιώνονται. Στο πλαίσιο αυτό των επεκτάσεων και του εκσυγχρονισμού υφισταμένων νοσηλευτικών μονάδων αναδεικνύεται μια νέα αστική τυπολογία: η αστική νησίδα για την Υγεία και την Πρόνοια. Το νοσηλευτικό κτήριο, πολύ συχνά πλέον, δεν αποτελεί μέρος ενός οικοδομικού τετραγώνου σε συνύπαρξη με κτήρια ποικίλων χρήσεων ή απομονωμένο κτίσμα σε απόσταση από το κέντρο της πόλης αλλά καταλαμβάνει ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο στον αστικό ιστό ως συγκρότημα κτιρίων με λειτουργική συνοχή αφιερωμένο αποκλειστικά σε υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας. Η νησίδα για την Υγεία και την Πρόνοια με διακριτή θέση στον αστικό ιστό, συνιστά ουσιαστικά την αστική παρουσία του θεσμού της Πρόνοιας στην μεταπολεμική ελληνική πόλη και πιο συγκεκριμένα στην ελληνική πρωτεύουσα.

Η παρουσίαση θα περιλάβει την εξέταση τριών περιπτώσεων αστικών νησίδων για την Υγεία και την Πρόνοια στην Αθήνα που ουσιαστικά αποτελούν την κτηριακή εξέλιξη τριών εμβληματικών αστικών νοσοκομείων κατά τη διάρκεια δύο δεκαετιών 1950-1970 : το νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», το νοσοκομείο Παιδών «Αγλαΐα Κυριακού» και το νοσοκομείο «Ερυθρός Σταυρός». Ο κοινός παρονομαστής, στο σχεδιασμό των παραπάνω νοσοκομείων-αστικών νησίδων, ήταν η σημαντική πλην όμως αδιερεύνητη προσωπικότητα του αρχιτέκτονα Ιωάννη Αντωνιάδη (1890-1977), ο οποίος είχε σχεδιάσει μεγάλο αριθμό νοσηλευτικών ιδρυμάτων στην ελληνική πρωτεύουσα αλλά και την περιφέρεια.

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να τεκμηριώσει και να ερμηνεύσει τη συμβολή του αρχιτέκτονα Ιωάννη Αντωνιάδη στη διαδικασία μετάβασης από το μεμονωμένο νοσηλευτικό κτήριο στην αστική νησίδα για την Υγεία και την Πρόνοια ως αστική παρουσία του εκσυγχρονισμένου θεσμού της Πρόνοιας στην ελληνική πρωτεύουσα στο πλαίσιο της «Ανασυγκρότησης» της μεταπολεμικής Ελλάδας .

- Η μετάβαση από το μεμονωμένο νοσηλευτικό κτήριο στην αστική νησίδα για την Υγεία και την Πρόνοια διαθέτει πέραν της λειτουργικής ανάγκης και συμβολικό περιεχόμενο όσον αφορά στην αστική παρουσία του θεσμού στην πόλη; Και αν ναι, πώς αυτό εκφράζεται μέσω της συμβολής του Ι. Αντωνιάδη?
- Η συγκρότηση των αστικών νησίδων σε κλίμακα αστικού σχεδιασμού ακολουθεί συγκεκριμένες αρχές ή προκύπτει προσθετικά; Και πώς αυτό ερμηνεύεται;
- Διακρίνεται συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό ρεύμα στις αστικές νησίδες για την Υγεία; Αν ναι, ποιο; Και πώς ερμηνεύεται η συγκεκριμένη αρχιτεκτονική επιλογή του Ι. Αντωνιάδη;
- Οι επιλογές του Ι. Αντωνιάδη προς την κατεύθυνση της αστικής νησίδας για την Υγεία και την Πρόνοια συνιστούν αποτέλεσμα επιρροής ξένων προτύπων οργάνωσης των νοσηλευτικών ιδρυμάτων; Αν ναι, ποιών; Ποια η διαδικασία αφομοίωσης των προτύπων αυτών και που διαφοροποιούνται οι ελληνικές περιπτώσεις από τα πρότυπά τους;

Τα παραπάνω βασίζονται σε πρωτογενή έρευνα στο αρχείο του αρχιτέκτονα Ιωάννη Αντωνιάδη που σχεδίασε τα νοσηλευτικά αυτά ιδρύματα καθώς και σε αρχεία τεχνικών υπηρεσιών υπουργείων και νοσηλευτικών ιδρυμάτων.

Διδακτορική διατριβή : «Ο αρχιτέκτων Ιωάννης Ανδρ. Αντωνιάδης (1890 - 1977). Συμβολή στη μελέτη της ελληνικής αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου και της περιόδου της Ανασυγκρότησης (1945-60) με έμφαση στα κτίρια για την Υγεία και την Πρόνοια».

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη : Φανή Βαβύλη, ομ. Καθηγήτρια ΑΠΘ, Δημ. Ρότσιος, επικ. Καθηγητής ΠΚ

Δημήτρης Γρηγορίου

«Η εργασία του Κοσμά Ξενάκη στο Γραφείο Δοξιάδη και η παράλληλη ωρίμανσή του εικαστικού του λόγου (1957-72)»

Εγκαίνια της ατομικής έκθεσης του Κοσμά Ξενάκη στη γκαλερί Πέην, 16/04/1957.
Από αριστερά προς δεξιά: Τζώρτζια (ελληνοαμερικανίδα φίλη τους), Ινώ Πικιώνη-
Παπαγεωργίου, Κλέαρχος Ξενάκης, Κοσμάς Ξενάκης.

©Αρχείο Κοσμά Ξενάκη

Σκοπός της εισήγησης είναι η προβολή της περιόδου που ο Κοσμάς Ξενάκης εργάστηκε πλάι στον Κωνσταντίνο Δοξιάδη και η ανάδειξη αυτής διαμέσου γεγονότων που την κατέστησαν κεντροβαρική για τη μετέπειτα πορεία του. Αντικείμενο θα αποτελέσει μερίδα έργων που παρήχθησαν κατά την περίοδο της εργασίας του στο Γραφείο Δοξιάδη (1957-72). Θα παρουσιαστούν, μεταξύ άλλων, και θα αναλυθούν επιγραμματικά έργα όπως η μελέτη χρωματισμού ενός τυπικού οικισμού στο Ιράκ, η προμελέτη επέκτασης νοσοκομείου στην Τέμα και η πρώτη φάση του ρυθμιστικού σχεδίου του Λάγος. Ταυτόχρονα, η εμπειρία του Ξενάκη στο γραφείο συνέβαλε τα μέγιστα στην ωρίμανση του εικαστικού του γίνεσθαι, λόγω των σημαντικών προσωπικοτήτων που ήρθε σε επαφή, αλλά και διαμέσου της πολιτιστικής δράσης του Αθηναϊκού Τεχνολογικού Ινστιτούτου (Α.Τ.Ι.) – αρχικά ως ακροατής και έπειτα ως συμμετέχων. Κατά κύριο λόγο, ασχολήθηκε με τη γλυπτική τα χρόνια εκείνα, με πρώτιστο μέλημα της ενσωμάτωσής της ως αναπόσπαστο στοιχείο της αρχιτεκτονικής σύνθεσης. Η εργασία του Ξενάκη στο γραφείο θα λήξει τον Δεκέμβριο του 1972. Όντας έμπειρος και πολυτάλαντος επαγγελματίας, αισθάνθηκε πως είχε φθάσει η ώρα να αγωνιστεί στον στίβο του ελεύθερου επαγγέλματος.

Διδακτορική διατριβή : «Το αρχιτεκτονικό, πολεοδομικό και εικαστικό έργο του Κοσμά Ξενάκη 1925-1984».

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια **Αμαλία Κωτσάκη**. Μέλη : Prof. Maria Gravari – Barbas, Université Paris I Panthéon Sorbonne, Παναγιώτης Τουρνικιώτης, ομ. Καθηγητής ΕΜΠ

«Οι πολυκατοικίες του Ορέστη Μάλτου: συμβολή στη μελέτη της αστικής μεσο_μεταπολεμικής μοντέρνας πολυκατοικίας στην Αθήνα (1934 – 1954)»

Πολυκατοικία οδού Διδότου 47 (1935), Αθήνα. Αρχιτέκτων Ορέστης Μάλτος
©Αρχείο Ελένης Φεσσά-Εμμανουήλ

Αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης αποτελεί η αρχιτεκτονική μελέτη της αθηναϊκής αστικής μεσο_μεταπολεμικής μοντέρνας πολυκατοικίας μέσα από το έργο του Ορέστη Μάλτου. Η παρουσίαση εξετάζει τις επτά μελέτες πολυκατοικιών που εκπονήθηκαν από τον Έλληνα Μοντερνιστή αρχιτέκτονα μεσοπολεμικά αλλά και μεταπολεμικά στο κέντρο της Αθήνας και στον Πειραιά (Ομήρου 54 – 1934, Σωτήρος 10 – 1934, Διδότου 47 – 1935, Πραξιτέλους 108 – Πειραιάς – 1949, Αλ. Σούτσου 3 - 1950 – Ανεκτέλεστη Μελέτη, Ηροδότου 10 – 1954 και Τιμ. Βάσσου και Β.Σοφίας – Χωρίς Χρονολογία - Ανεκτέλεστη Μελέτη).

Στόχος είναι η κατανόηση των συνθετικών αρχών που διέπουν τη μετάβαση από το αστικό μέγαρο στον σύγχρονο τύπο συλλογικής κατοικίας. Μέσα από την ανάλυση των υλοποιημένων και ανεκτέλεστων μελετών, διερευνώνται τόσο η οργάνωση της κάτοψης όσο και η μορφολογική επεξεργασία των όψεων, αναδεικνύοντας τον μεταβατικό χαρακτήρα της αρχιτεκτονικής του. Παράλληλα, επιδιώκεται η κατανόηση των μεταβολών που επέρχονται από τη μεσοπολεμική στη μεταπολεμική περίοδο, τόσο σε επίπεδο κάτοψης όσο και όψεων ως έκφραση τόσο αρχιτεκτονικών επιλογών όσο και ευρύτερων κανονιστικών και κοινωνικών επιδράσεων.

Η μελέτη εντάσσεται σε ένα ευρύτερο συγκριτικό πλαίσιο, μέσω της αντιπαραβολής του έργου του Ορέστη Μάλτου με άλλες πολυκατοικίες στο κέντρο της Αθήνας της ίδιας περιόδου, με στόχο την ένταξή του στο γενικότερο φαινόμενο της αστικής μεσοπολεμικής και μεταπολεμικής πολυκατοικίας και την αποτίμηση της ιδιαιτερότητάς του, όπου αυτή εντοπίζεται.

Ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν είναι:

- Πώς συγκροτείται τυπολογικά η αθηναϊκή πολυκατοικία στο έργο του Ορέστη Μάλτου;
- Με ποιον τρόπο συνυπάρχουν ή μετασχηματίζονται οι αρχές του αστικού μεγάρου και του μοντέρνου κινήματος;
- Πώς αποτυπώνονται οι κοινωνικές ιεραρχήσεις στη λειτουργική οργάνωση των διαμερισμάτων και στη μορφολογία των όψεων;
- Ποιοι παράγοντες καθορίζουν τη διαφοροποίηση μεταξύ μεσοπολεμικής και μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής παραγωγής;
- Πώς εντάσσεται το έργο του Ορέστη Μάλτου στο ευρύτερο πλαίσιο της αθηναϊκής πολυκατοικίας της ίδιας περιόδου μέσα από συγκριτική προσέγγιση και ποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αναδεικνύονται σε σχέση με αντίστοιχες μελέτες;
- Η παρουσίαση θα περιλάβει αδημοσίευτο αρχεϊακό υλικό από τις μελέτες του Ορέστη Μάλτου για κτίρια πολυκατοικιών, ενώ ο συγκεκριμένος αρχιτεκτονικός τύπος θα εξεταστεί στη τομή της αρχιτεκτονικής και της πόλης.

Διδακτορική διατριβή : «Ο αρχιτέκτων Ορέστης Μάλτος (1908-1999). Συμβολή στη μελέτη του ελληνικού μοντερνισμού»

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη: Prof. Marilena Kourniati, - Paris, Ελένη Αμερικάνου, Καθηγήτρια ΔΠΘ

ΜΕΡΟΣ Β΄

Έρευνες για τη Νεοελληνική Πόλη

Αγγέλα Σβωρώνου

«Η φωτογραφική Απεικόνιση του ανεπίσημου αστικού τοπίου της Αθήνας 1842-1940».

Σύντομη παρουσίαση του συνόλου της διατριβής (επικείται η δημόσια υποστήριξη)

Πρωτότυπος τίτλος: Athènes. La rue du Lycabette et le Lycabette

Φωτογράφος: Pierre Machard

Ημερομηνία λήψης: 29/11/1916

Προέλευση: SPA/SPCA

Υλικό: Στερεοσκοπική φωτογραφία, αρνητικό, 6X13 εκ. Γυάλινη πλάκα, ασπρόμαυρη

Πηγή: αρχείο ECPAD – Images défence

Επί τη προώψει της επικείμενης δημόσιας υποστήριξης της διατριβής, κατά τις ετήσιες παρουσιάσεις των υπό εκπόνηση διδακτορικών διατριβών του ακαδημαϊκού έτους 2025-26 θα γίνει συνοπτική παρουσίαση του συνόλου της διατριβής ως εξής:

A. Θα αναφερθούν οι στόχοι, το αντικείμενο και η μέθοδος που ακολουθήθηκε, τόσο για τη συλλογή στοιχείων όσο και για την ερμηνεία τους. Θα παρουσιαστεί το αντικείμενο της διατριβής και συγκεκριμένα τα αρχεία από τα οποία αντλήθηκε το φωτογραφικό υλικό. Θα γίνει αναφορά στην ερμηνευτική μέθοδο που υιοθετήθηκε και στη συγκρότηση της διατριβής.

B. Θα παρουσιαστούν τα τρία μέρη στα οποία συγκροτείται η διατριβή.

-Το πρώτο μέρος αποτελείται από ζητήματα τα οποία θέτουν το πλαίσιο της έρευνας όπως η σχέση της φωτογραφίας με το αστικό τοπίο, η ερμηνεία της λέξης «ανεπίσημο», οι απεικονίσεις της Αθήνας πριν την εμφάνιση της φωτογραφίας και η οικιστική και πολεοδομική εξέλιξή της κατά τον 19^ο αιώνα.

-Το δεύτερο μέρος έχει ως αντικείμενο τη φωτογραφική παραγωγή της περιόδου 1880-1910 με θέμα το ανεπίσημο τοπίο. Συγκεκριμένα, τα θέματα είναι: απόψεις δρόμων και απόψεις της πόλης από υπερυψωμένα σημεία, εορτασμός των Απόκρεω, περιοχές της πόλεως που δεν έχουν ακόμα ενταχθεί στον αστικό ιστό.

-Το τρίτο μέρος έχει ως αντικείμενο τις φωτογραφίες της περιόδου 1910-1940 στις οποίες έχουμε θεματικά μεγαλύτερη ποικιλία σε σχέση με την πρώτη περίοδο. Τα θέματα που εξετάζονται είναι: Η οπτική των ξένων φωτογράφων, Η φωτογραφική απεικόνιση της «Παλιάς Αθήνας», Η φωτογραφία της ανθρώπινης δραστηριότητας στον δημόσιο χώρο, Η φωτογραφία του δομημένου χώρου της πόλης, Το τοπίο προ αστικοποίησης και Το τοπίο της πόλης από ψηλά.

Διδακτορική διατριβή : «Η φωτογραφική Απεικόνιση του ανεπίσημου αστικού τοπίου της Αθήνας 1842-1940»

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη : Ε. Βρατσκίδου, Κωνστ. Ιωάννιδης

«Οχυρώνοντας τις ακτές: σκυρόδεμα, πρότυπα και μορφές»

Παρατηρητήριο - Κέντρο Διεύθυνσης Πυρών
Νότιο Οχυρό Αιγίνης (Πέρδικα)
© Γιάννης Στεφάνου, 2025

Κατά τον Μεσοπόλεμο, η Ελλάδα κατασκεύασε ένα δίκτυο ναυτικών οχυρώσεων σε συγκεκριμένες «Ναυτικές Αμυντικές Περιοχές» (Σαρωνικός, Β. Εύβοια, Άραξος), επιχειρώντας να ενσωματώσει στην ελληνική πραγματικότητα τις εμπειρίες και τα συμπεράσματα που είχαν εξαχθεί σε διεθνές επίπεδο από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τα ναυτικά οχυρά κατασκευάζονται ήδη από το 1935 με την βοήθεια και εποπτεία Γερμανών στρατιωτικών ειδικών, ακολουθώντας γερμανικά πρότυπα (DIN, Beton Kalender), εν αντιθέσει με τη «Γραμμή Μεταξά» η κατασκευή της οποίας σε επίπεδο αρχών σχεδιασμού, τεχνικών προδιαγραφών και προτύπων αποτυπώνει τη γαλλική επιρροή της Ligne Maginot.

Η ανακοίνωση διερευνά τη χρήση του οπλισμένου σκυροδέματος ως υλικού που χαρακτηρίζει την κατασκευή όλων των οχυρώσεων. Ως υλικό επέτρεψε τα έργα να ικανοποιούν τις στρατιωτικές απαιτήσεις για αυξημένη αντοχή και ταυτόχρονα να υπηρετείται η εικόνα του ισχυρού Κράτους, που μαζί με τους Μηχανικούς, τις βιομηχανίες, το ακαδημαϊκό και στρατιωτικό προσωπικό, οργανώνει επιστημονικά και προετοιμάζει την κοινωνία για τον επόμενο πόλεμο.

Το σκυρόδεμα ως ώριμο υλικό επιτρέπει τη σύνδεση της μορφής και της λειτουργικότητας των κατασκευών, την τυποποίηση και την οργάνωση της εργασίας στο στάδιο της κατασκευής. Τα ναυτικά οχυρά δεν προορίζονται για να ελέγξουν μόνο ναυτικές διαδρομές και δίκτυα μεταφορών, αλλά την ασφάλεια κρίσιμων πολιτικών, διοικητικών και οικονομικών κέντρων, από ένα εχθρό που δεν προσδιορίζεται ρητά. Παράλληλα, ως δείγματα του μοντερνισμού, με τον όγκο, τη μονολιθικότητα, τροποποιούν το τοπίο, μετασχηματίζουν το χώρο και τελικά τη βιωμένη εμπειρία.

Η ανακοίνωση επιδιώκει να τεκμηριώσει ότι η χρήση οπλισμένου σκυροδέματος (béton brut) αποτελεί κάτι ευρύτερο της τεχνικής επιλογής: αναθεωρεί την παλαιότερη οχυρωματική αρχιτεκτονική, καθιστώντας τις επάκτιες ναυτικές οχυρώσεις ενδιαφέροντα κατάλοιπα όχι μόνο του πολεμικού τοπίου αλλά και της ιστορίας του οπλισμένου σκυροδέματος στον 20ο αιώνα.

Διδακτορική διατριβή : “Τα ελληνικά ναυτικά οχυρά του 20ου αιώνα ως σκηνικό του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου”

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη : Κωνσ. Προβιδάκης, καθηγητής ΠΚ, Αριστ. Τύμπας, Καθηγητής ΕΚΠΑ